

Aanpak veelplegers

December 2006/F&A 6806

Ministerie van Justitie

Directie Voorlichting

Schedeldoekshaven 100

Postbus 20301

2500 EH Den Haag

T 070 370 68 50

F 070 370 75 94

E voorlichting@minjus.nl

<http://www.justitie.nl>

De overheid onderneemt actie om Nederland veiliger te maken en de aanpak van veelplegers is hierbij een van de prioriteiten. De intensieve aanpak van veelplegers maakt deel uit van het Veiligheidsprogramma van het kabinet 'Naar een veiliger samenleving' van oktober 2002. De groep veelplegers is verantwoordelijk voor een onevenredig groot deel van de criminaliteit in ons land en deze groep is daarmee een belangrijke bron voor (gevoelens van) onveiligheid. Bij de aanpak van veelplegers staat een persoonsgerichte aanpak voorop. Deze factsheet beschrijft in het kort wat de aanpak van veelplegers inhoudt en welke acties de overheid onderneemt om de criminaliteit van deze groep terug te dringen.

Achtergrond

Bij de aanpak van veelplegers wordt onderscheid gemaakt tussen meerderjarige en jeugdige veelplegers.

Bij meerderjarige veelplegers gaat het om een groep van ongeveer 18.000 à 19.000 personen die doorgaans relatief lichte delicten plegen. Deze delicten, zoals autokraken, inbraken, vernielingen en winkeldiefstal, veroorzaken door hun veelheid echter grote overlast voor burgers en bedrijven. Daarmee tast de door deze groep gepleegde criminaliteit de leefbaarheid ernstig aan, in het bijzonder in de grote steden. De aanpak van meerderjarige veelplegers krijgt bijzondere aandacht in het programma Modernisering Sanctietoepassing (MST), onderdeel van het Veiligheidsprogramma.

Bij jeugdige veelplegers gaat het om ongeveer 1.000 jongeren. De acties die de overheid richt op de jeugdige veelplegers komen voort uit het programma Jeugd terecht, dat de aanpak van jeugdcriminaliteit weergeeft. Jeugd terecht is ook onderdeel van het Veiligheidsprogramma en richt zich onder meer op het voorkomen van eerste delicten en het terugdringen van recidive onder jongeren.

Doel en uitgangspunten van de huidige aanpak

Het kabinet heeft gekozen voor een gerichte integrale aanpak van de veelplegers en voor nieuwe maatregelen. Veelal zijn de opgelegde vrijheidsstraffen kort. Dat komt onder meer omdat er sprake is van weliswaar veel, maar relatief lichte criminaliteit. Dat betekent dat de veelplegers weer snel op straat staan en dat de veroordeling dus een beperkt effect heeft op het terugdringen van de criminaliteit die zij plegen.

Feiten & Achtergronden

Het doel van het plan van aanpak is:

- Voorkomen dat risicojongeren *uitgroeien tot veelpleger*.
- Via *effectieve sancties* stoppen van het veelplegen door jeugdigen.
- Een *langere vrijheidsbeneming* van meerderjarige veelplegers.

Om deze doelstellingen te realiseren wordt uitgegaan van:

Een persoonsgerichte aanpak in plaats van zaakgerichte aanpak.

Dit betekent dat het totale criminele verleden van de veelpleger in beeld wordt gebracht en niet alleen afzonderlijke delicten worden berecht.

Ketensamenwerking.

Dit is een benadering waardoor activiteiten van de verschillende betrokken organisaties binnen en buiten het justitiële circuit meer in samenhang en in aansluiting op elkaar tot stand worden gebracht.

Trajectmatige benadering.

De belangrijkste elementen van deze intensieve benadering zijn:

- veelplegers moeten zo vroeg mogelijk als zodanig worden herkend; een goede registratie door de politie is hierbij een absolute voorwaarde;
- casusoverleg tussen politie, Openbaar Ministerie en de Raad voor de Kinderbescherming over jeugdige veelplegers, met de bedoeling een snelle en consequente straf op te kunnen leggen;
- screening van meerderjarige veelplegers, onder meer om vast te stellen of het zinvol is in gedragsverandering te investeren;
- penitentiaire voorzieningen voor veelplegers;
- nazorg: gezorgd moet worden voor een goede aansluiting tussen justitiële en maatschappelijke voorzieningen.

Meerderjarige veelplegers

Definitie en kenmerken meerderjarige veelplegers

Meerderjarige veelplegers zijn personen van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden meer dan tien processen verbaal tegen zich zagen opmaken, waarvan tenminste één in het peiljaar. Zij vormen de vaste klanten, de 'draaideurklanten' van politie, justitie en zorginstellingen.

Het betreft overwegend mannen. Zij plegen veelal vermogensdelicten en zijn vooral actief in grote steden.

Deze groep bestaat voor een groot deel uit verslaafden. Naar schatting 80 procent van deze veelplegers is verslaafd aan harddrugs, alcohol en/of gokken.

Onderstaande acties zijn voor het bereiken van de doelstellingen van belang:

Concentratie op de harde kern

De totale groep meerderjarige veelplegers wordt geschat op 18.000 à 19.000 per jaar. Het is niet mogelijk deze hele groep gericht en intensief aan te pakken. Het beleid wordt daarom geconcentreerd op de zeer actieve veelplegers, degenen die in het recente verleden het vaakst delicten hebben gepleegd. Deze groep wordt op dit moment geschat op 6.000 personen. Voor deze groep zijn 1.000 specifieke ISD (inrichting voor stelselmatige daders) plaatsen beschikbaar. Voor 2006 zijn dat 844 plaatsen. Op dit moment (december 2006) is ongeveer 60 procent daarvan al gerealiseerd.

Inrichting voor stelselmatige daders

Meerderjarige veelplegers krijgen te maken met een langere vrijheidsbeneming en programma's die tot gedragsverandering moeten leiden.

Per 1 oktober 2004 is daartoe een nieuwe wettelijke regeling van kracht om de groep zeer actieve

meerderjarige veelplegers langdurig uit de roulatie te nemen: de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD). Met deze maatregel kan deze groep langer (tot maximaal twee jaar) van zijn vrijheid worden beroofd. Het plegen van nieuwe delicten wordt daarmee gedurende een lange periode feitelijk onmogelijk¹⁾. Bovendien wordt een inschatting gemaakt welke factoren een rol spelen bij crimineel gedrag en in hoeverre een veelpleger ontvankelijk is voor verandering.

Bij het inwerking treden van de ISD-maatregel is de bestaande wettelijke maatregel Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV) opgenomen in de ISD-maatregel. De SOV-maatregel blijft als programma bestaan in bovengenoemde nieuwe wettelijke regeling. Daarmee geldt de nieuwe ISD-maatregel voor alle zeer actieve, zowel verslaafde als niet verslaafde meerderjarige veelplegers.

Jeugdige veelplegers

Definitie en kenmerken jeugdige veelplegers

Van jeugdige veelplegers spreken we als het gaat om jongeren van 12 tot en met 17 jaar, tegen wie in het gehele criminele verleden meer dan vijf keer een proces-verbaal is opgemaakt, waarvan tenminste één in het peiljaar.

Het gaat hier vooral om jongens. Ze komen relatief jong met de politie in aanraking, de eerste keer als ze 12 of 13 jaar oud zijn en ze plegen veel verschillende soorten delicten.

Voorkomen moet worden dat een jongere uitgroeit tot een veelpleger. Jeugdige veelplegers zullen zo snel mogelijk worden aangepakt met sancties op maat om zo het 'veelplegen' te stoppen en te voorkomen dat zij een criminele carrière opbouwen.

Vrijwel alle meerderjarige veelplegers zijn al op jeugdige leeftijd gestart met hun criminele activiteiten. Daarom is het vroegtijdig signaleren van risicofactoren van groot belang. School en politie hebben hierbij een belangrijke rol, onder meer bij de doorverwijzing naar de jeugdhulpverlening.

Om te voorkomen dat de problemen uit de hand lopen, helpt een snelle reactie door verkorting van de doorlooptijden en een ruime toepassing van de voorlopige hechtenis. Op 1 april 2006 is de Richtlijn voor Strafvordering Jeugd van het Openbaar Ministerie in werking getreden. De persoonsgerichte aanpak van jeugdige veelplegers maakt hiervan uitdrukkelijk onderdeel uit. Binnen de justitiële jeugdinrichting Den Engh zijn 36 plaatsen gerealiseerd waar al enige tijd gewerkt wordt met een speciale aanpak van jeugdige veelplegers. Ten behoeve van deze jongeren zijn eind 2004 36 plaatsen gerealiseerd. Deze plaatsen maken deel uit van de hieronder weergegeven zogenaamde 250 trekkingsrechtenplaatsen. Daarnaast zijn voor de G30 vanaf oktober 2004 nog eens 44 extra kortdurende behandelplaatsen gerealiseerd in vier justitiële jeugdinrichtingen. Het betreft de zogenaamde veelplegersplaatsen in De Hartelborgt, De Hunnerberg, Het Keerpunt en Rentray (lokatie Eefde). Begin 2007 zal een onderzoek naar deze plaatsen worden opgeleverd, waardoor er meer zicht zal komen op de uitvoering van de aangeboden programma's.

Start in grote steden

In de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) ligt het aantal veelplegers 30 procent hoger dan het landelijk gemiddelde. Deze veelplegers zijn bovendien verantwoordelijk voor 30 procent van de geregistreerde en opgehelderde criminaliteit in deze steden. In samenspraak met de vier grote steden is de aanpak van veelplegers daar gestart. Voor deze vier steden zijn trekkingsrechten verleend op detentieplaatsen, te weten 600 plaatsen voor de detentie van de volwassen veelplegers en voor de jeugdige veelplegers 250 plaatsen. Deze staan los van de eerder genoemde 1.000 specifieke

¹⁾ Zie ook de factsheet *Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD)*, oktober 2004, F&A 4829.

ISD plaatsen. Inmiddels zijn alle grote steden bij de veelplegeraanpak betrokken. Het Grote Steden Beleid is bij het realiseren van nazorg voor de groep veelplegers een belangrijke impuls geweest.

Aansluiting op nazorg voorzieningen

Vanuit het oogpunt van het zoveel mogelijk voorkomen van recidive, is het van belang dat de inspanningen die tijdens detentie gepleegd worden (interventies) zoveel mogelijk geborgd worden door een naadloze aansluiting op maatschappelijke vervolgvoorzieningen na detentie. Ten aanzien van veelplegers is dan ook met de G31 afgesproken dat gemeenten actief nazorg bieden. Het gaat hierbij om personen bij wie in justitieel kader, op basis van een diagnose (Risc), gedragsinterventies zijn gepleegd. De nazorg die aan deze groep geboden wordt, heeft - naast de voorzieningen op primaire leefgebieden huisvesting, zorg, inkomen en ID-bewijs - betrekking op zaken als scholing, (psychosociale) begeleiding, arbeidstoeleiding en woonbegeleiding. Om gemeenten tijdig in staat te stellen de voor de reïntegratie benodigde activiteiten te regelen, worden alle veelplegers door justitie gescreend op voornoemde primaire leefgebieden. Deze informatie wordt ruim voor het einde van de detentie overgedragen aan de gemeente. Tevens ondersteunt justitie de gemeenten bij het oprichten van zogenaamde gemeentelijke coördinatiepunten, van waaruit de nazorg geregeld wordt. Inmiddels hebben 240 gemeenten een contactpersoon nazorg aangesteld. Met de ketenpartners die betrokken zijn bij de aanpak van onder meer jeugdige veelplegers is een verantwoordelijkheidskader nazorg tot stand gebracht.

Verdere maatregelen

Voor een effectieve aanpak zijn de volgende maatregelen in gang gezet:

- uitbreiding van de capaciteit bij de Reclassering en bij de Dienst Justitiële Inrichtingen;
- integrale dossiervorming: bundelen en ontsluiten van informatie voor een effectieve samenwerking tussen de diverse partners in de veelplegerketen (hiervoor is inmiddels het model ketendossier veelplegers ontwikkeld en zijn modelconvenanten veelplegers en Justitieel casusoverleg jeugd opgesteld);
- onderzoek naar de samenstelling van de huidige en toekomstige groep veelplegers om te kunnen vaststellen hoeveel veelplegers voor welke voorziening in aanmerking zouden moeten komen en om te bezien of het huidige aanbod toereikend is in de zin dat maatwerk geleverd wordt;
- een landelijke helpdesk privacy is inmiddels gerealiseerd;
- een veelplegersmonitor is door het WODC tot stand gebracht.

Meer informatie:

- Kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving'; ministerie van Justitie en ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, oktober 2002 Voortgangsrapportages vanaf mei 2003;
- Beleidsbrief veelplegers aan de Tweede Kamer van 20 mei 2003;
- Jeugd terecht; Actieprogramma Aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006; december 2002;
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer, 10 maart 2003 (Te realiseren sanctiecapaciteit in het kader van modernisering sanctietoepassing);
- Factsheet Modernisering Sanctietoepassing, oktober 2006, F&A 6869;
- Factsheet Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD), oktober 2004, F&A 4829;
- Factsheet jeugdcriminaliteit, september 2006, F&A 6830;
- Factsheet monitor veelplegers, augustus 2006, WODC;
- Factsheet monitor Jeugd terecht, augustus 2006, WODC.

Voor wat betreft aansluiting nazorg:

- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer van 11 maart 2005 over oplossing knelpunten gemeenten en organisaties in nazorg (TK 2004-2005, 27 834, nr. 40);
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer van 20 mei 2005 over de stand van zaken Medewerkers Maatschappelijke Dienstverlening (TK, 2004-2005, 27834, nr. 41);
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer van 23 mei 2006 Toezegging aansluiting nazorg (TK 2005-2006, 27 834 en 29 270, nr. 45).

Verder vindt u op de volgende websites meer informatie over de aanpak van veelplegers:

- www.justitie.nl, onder 'onderwerpen': jeugd

Daarnaast op www.wodc.nl:

Bekenden van Justitie - Een verkennend onderzoek naar de 'veelplegers' in de populatie van vervolgte daders (B.S.J. Wartna en N. Tollenaar).